

การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

New Normal-based Creative Tourism Route Design of Halabala Forest Area in Yala Province

ศุภาวิณี กิติวินิต*

Suphawini Kitiwinit

ซูซัน ฮามะ

Susan Hama

จีนีเพ็ญ มะลิสูวรรณ และคณะ

Chineephen Malisuwan et al.

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Faculty of Management Sciences, Yala Rajabhat University

*suphawini.l@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนพื้นที่ป่าในอำเภอธารโต และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา 2) เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา และ 3) เพื่อประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลาจังหวัดยะลาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ตัวแทนชุมชนหรือนักปราชญ์ชาวบ้านด้านแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนรวมทั้งสิ้น 60 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสนทนากลุ่ม โดยวิธีการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า 1) จุดแข็งคือ หมู่บ้านคอมมิวนิสต์มาลาเยา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ของคนยุคหลังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เดินป่า ชมทะเลหมอก ล่องแพเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การแช่เท้าในน้ำสมุนไพร จุดอ่อนคือ ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม โอกาสคือ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงต้องการเรียนรู้ความเป็นตัวตน และวัฒนธรรมระหว่างคนในชุมชน ชอบเป็นผู้ร่วมมากกว่าผู้เยี่ยมชม อุปสรรคคือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวกระจุกขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายและพื้นที่ใกล้เคียง 2) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่แบ่งออกเป็น 2 เส้นทางดังนี้ เส้นทางที่ 1 ชุมชนจุฬารัตน์พัฒนา 99 ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรม กิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว ย้อนรอยฐานพรรคคอมมิวนิสต์มาลาเยา และเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน

และเส้นทางที่ 2 ชุมชนอัยเยอร์เวง ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านธรรมชาติ กิจกรรม Welcome Drink น้ำสมุนไพรท้องถิ่น เรียนรู้อุปกรณ์การดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เปิดประสบการณ์สัมผัสกาแฟสด และของอร่อย ข้าวหลามบาซูก้า และ 3) การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เสนอแนะในการจัดการด้านขยะ ด้านความปลอดภัย และปรับปรุงสาธารณูปโภคที่จำเป็นเพิ่มขึ้น ได้แก่ ถนน ป้ายบอกเส้นทาง ห้องน้ำ หน่วยรักษาความปลอดภัย และสัญญาณโทรศัพท์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้ง 2 ชุมชนมีศักยภาพที่โดดเด่นมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงเป็นจุดเด่นในการสร้างความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : เส้นทางท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วิถีใหม่ ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

Abstract

The study aims to 1) analyze the tourist attractions' potential in the Halabala forest area; 2) design the new normal-based creative tourism activities and develop the tourism route; 3) evaluate the new normal-based creative tourism activities along the route of the Halabala forest area, in the Yala province. This study is qualitative research. The key informants included sixty community representatives or local philosophers. A focus group was used as the research method, and the data came from a descriptive analysis.

The findings were as follows: 1) Strengths and weaknesses: The strengths included the Malayan Communist Village, other important historical sites, and various tourism activities such as trekking, sea of mist, and rafting while the weaknesses included a lack of participative tourism management, opportunities such as changing the behaviours of tourists who needed to learn about the identity and culture of the people in the community, and clustered tourism management without connecting with networks and nearby areas; 2) new normal-based creative tourism activities divided into two routes; on the first route, the Chulabhorn Pattana 9 Community, emphasized creative tourism of culture, welcoming activities, tracing the stronghold of the Malayan Communist Party, and learning the livelihood of the local fishery; on the second route, the Aiyerweng Community, emphasized creative tourism of nature, herbal drinks, communal activities, learning the way of life of an ethnic group, embracing the experience of frugal living, and learning the livelihood of frugal living; 3) the evaluation of innovative tourism activities; recommendations for trash management, safety, and the enhancement of necessary infrastructure such as roads, route signs, toilets, security units, and call signs. It might be because both communities have outstanding potential, including natural and cultural tourist attractions. Hence, it becomes the highlight to make an impression and satisfy the tourists.

Keywords : tourism route, creative tourism, new normal, Hala Bala forest, Yala province

บทนำ

จากแนวคิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เป็นกลไกขับเคลื่อนในการทำงานตามวิสัยทัศน์ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน นำมาสู่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีความรู้ และเพิ่มทักษะความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวและแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ. 2560–2565 ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก รูปแบบการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ ส่งเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งพัฒนา ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กันซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นเป็นที่มาของงานวิจัยเรื่อง การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา เนื่องด้วยจังหวัดยะลามีศักยภาพด้านพื้นที่ มีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งสวองามตามธรรมชาติและวัฒนธรรม ป่าฮาลาบาลาเป็นเทือกเขา สลับซับซ้อน และเป็นป่าดิบชื้นขนาดใหญ่ผืนสุดท้ายที่คงความอุดมสมบูรณ์เพียงแห่งเดียวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ป่าฮาลาบาลา เป็นแหล่งอาหารของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับงานหัตถกรรมในชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่รอบป่าฮาลาบาลา ต้องมีการดูแลชุมชนที่อยู่รอบป่าด้วย สำหรับพื้นที่ชุมชนรอบป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา ประกอบด้วยหมู่บ้านสันติ 2 ชุมชนจุฬารักษ์พัฒนา 9 ในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา และชุมชนอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จึงมีแนวคิดที่จะให้กิจกรรมท่องเที่ยวเข้าไปมีบทบาทในชุมชน ให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์และมีเสน่ห์ที่น่าหลงใหล เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนทางหนึ่งด้วย

ดังนั้นการสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสำนึกทรัพยากรท้องถิ่น สร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เป็นกระบวนการสร้างประสบการณ์ที่ดีเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เป็นแขกของพื้นที่กับเจ้าของบ้านได้เป็นอย่างดีถือได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือของการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ทั้งนี้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนต้องอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมโดยไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดการพัฒนายั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนพื้นที่ป่าในอำเภอธารโต และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา
3. เพื่อประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

ทบทวนวรรณกรรม

เส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Route)

เส้นทางท่องเที่ยวเป็นแนวทางการสัญจรสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวและจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ตลอดจนได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น เส้นทางท่องเที่ยวอาจเป็นเส้นทางร่วมกับเส้นทางสัญจรปกติของคนท้องถิ่น หรืออาจเป็นเส้นทางที่ถูกกำหนดขึ้นมาเฉพาะเป็นพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวก็ได้ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวควรคำนึงถึงปัจจัยดังนี้ 1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2) เส้นทางท่องเที่ยวต้องเป็นที่นิยม 3) สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเข้าหากันได้ 4) เส้นทางท่องเที่ยวควรเป็นแบบวงบรรจบเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเดินทางย้อนกลับเส้นทางเดิม 5) เส้นทางท่องเที่ยวต้องมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards & Raymond, 2000) คือ การท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Wetkama, 2014) คือ การท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีต่าง ๆ ในชุมชน ในเชิงของการเรียนรู้และการทดลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่จริงในชุมชน

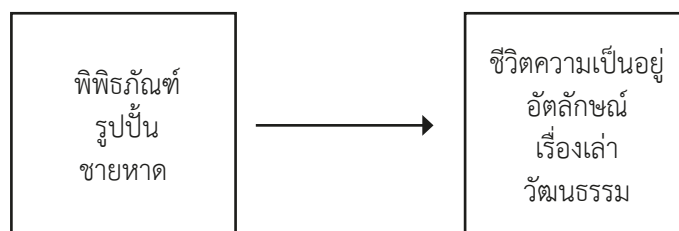
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (DASTA, 2021) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความได้เปรียบด้วยการสร้างมูลค่า ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยเรามีอยู่แล้ว และไม่ว่าจะใช้มากเท่าไรก็ไม่ทำให้ต้นทุนนี้หมดไป แต่กลับเป็นผลดีที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างความรู้ความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับชุมชนท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างกัน เปิดโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ร่วมกัน ก่อให้เกิดความประทับใจและการจดจำพื้นที่ของการท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง ท่องเที่ยวแบบลงมือทำมากกว่ามองดู สร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมหรือ

คุณลักษณะเฉพาะที่ของพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ พร้อมกับพัฒนาศักยภาพของตนผ่านการปฏิบัติจริง นำไปสู่การเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมอย่างแท้จริง และยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับสถานที่ท่องเที่ยวเดิมให้มีคุณค่าสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยการให้คุณค่าเพิ่มจากทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม สนับสนุนความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว เนื่องจากจะช่วยให้ชุมชนมีความมั่นใจและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง เนื่องจากเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการเข้ามาเรียนรู้

คุณลักษณะโดยรวมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Wisudthiluck et al., 2013) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณสมบัติประกอบด้วย

- 1) ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน (Each Engaging the Other)
 - 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Engagement / Cultural Experience)
 - 3) มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว (Spirit of Place / Deep Meaning / Understanding of the Specific Cultural of the Place)
 - 4) ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands-On Experience)
 - 5) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน / ส่งผ่าน-ส่งต่อประสบการณ์ (Exchange Information / Transformation and Transformative Experiences)
 - 6) เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More Participate than Observe)
 - 7) นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Co-creating Tourism Experience)
 - 8) ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์ / ประสบการณ์จริง (Authentic Both Process and Product / Genuine Experience)
 - 9) จดจำประทับใจและเข้าใจ (Memorable and Understanding)
 - 10) การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง (Tailor-Made Approach)
- Richards (2010) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเปลี่ยนความสนใจจากวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Resources) ไปสู่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Cultural Resources) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ที่มา : Researchers (2023)

เส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ เนื่องด้วยการท่องเที่ยวแบบหลังโควิดของนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่เน้นการบริโภคทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสิ้นเปลืองและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดลอม ทำให้พฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูง เปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวในเมืองใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเมืองขนาดเล็กหรือเมืองรอง ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรและความหลากหลายและโดดเด่นในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่และอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ โดยการท่องเที่ยวเมืองรองสามารถสร้างโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและเข้าใจบริบทพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง ผ่านประสบการณ์ร่วมโดยตรงกับเจ้าของพื้นที่หรือชุมชน ทำให้เกิดความประทับใจและการจดจำ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและมีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด (Wisudthiluck et al., 2013) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เหมาะกับพื้นที่ ซึ่งมีคุณลักษณะเด่นในเชิงความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ต้องใช้งบประมาณในการลงทุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวจำนวนมากแต่มุ่งเน้นที่การสื่อความหมายและปรับปรุงแบบการนำเสนอให้ตอบสนองต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมสำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากโดยทั่วไปพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองรองเป็นพื้นที่ที่ยังต้องการได้รับการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว เช่น เส้นทางขนส่งนักท่องเที่ยว บุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นหากพื้นที่เหล่านั้นได้รับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชน นักวิชาการ ภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ และความร่วมมือ จะส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ที่เป็นรูปธรรม เกิดการเชื่อมโยง บูรณาการ และนำทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่นต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ภายใต้การกำกับดูแลอย่างเป็นระบบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2 เส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านธรรมชาติ และด้านวัฒนธรรมแบบวิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา ดังนี้

ขั้นที่ 1 เปิดเวทีประชุมจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อค้นหาตรวจสอบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนพื้นที่ป่าในอำเภอธารโต และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

ขั้นที่ 3 ทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

ขั้นที่ 4 ประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 อำเภอธารโต และชุมชนอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สนใจในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ข้าราชการ นักวิชาการ และเยาวชนในพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจการจัดการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อำเภอธารโต และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 60 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดยะลา จำนวน 1 คน นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอธารโตและอำเภอเบตง จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวาด จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 จำนวน 4 คน ตัวแทนชุมชนและเยาวชนชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 จำนวน 20 คน ตัวแทนชุมชนและเยาวชนชุมชนอัยเยอร์เวง จำนวน 20 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น เพื่อค้นหาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเพื่อประเมินเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกในการสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูล และจากการสังเกตการณ์ระหว่างลงพื้นที่ชุมชนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บข้อมูล และการตรวจสอบรับรองจากบุคคลที่อยู่ในสนาม
2. นำข้อมูลที่ได้มาแยกประเด็น จัดระเบียบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและตัวแปรการวิจัย
3. ทำการวิเคราะห์สรุปลงจากบันทึกพรรณนา เพื่อพิจารณาลักษณะร่วมกันของข้อมูลรูปธรรม และสรุปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัย

การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 และชุมชนอัยเยอร์เวง

ประเด็น	ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9	ชุมชนอัยเยอร์เวง
จุดแข็ง (Strength)	<ol style="list-style-type: none"> หมู่บ้านคอมมิวนิสต์มาลาเยา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความสมบูรณ์ด้านวัตถุดิบในการประกอบอาหาร เช่น ปลากระโดด ปลาหางแดง ผักกูด ปลานิล กุ้งหิน เป็นต้น ชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จีน พุทธ และมุสลิม ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ด้านการสื่อสาร อาหาร และวิถีชีวิต 	<ol style="list-style-type: none"> มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคือ บ่อน้ำร้อน ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านสุขภาพ เยาวชนมีความสนใจที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นคือชาติพันธุ์ประจำถิ่น (เผ่าอัสรี) มีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ กาแฟ นำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์สนับสนุนการท่องเที่ยวได้ เช่น กระบอกน้ำหรือกาแฟสด ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน
จุดอ่อน (Weakness)	<ol style="list-style-type: none"> เต็กรุ่นใหม่ไม่สามารถเข้าถึงรายละเอียดด้านประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์มาลาเยา ที่ถูกต้อง ส่งผลต่อเสน่ห์การท่องเที่ยวที่อาจลดลงในอนาคต ขาดบุคลากรที่สามารถประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ชุมชนยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม ขาดการดูแลพื้นที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรม ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวคุณภาพ ขาดบุคลากรและช่องทางที่สามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง
โอกาส (Opportunity)	<ol style="list-style-type: none"> พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงต้องการเรียนรู้ความเป็นตัวตน และวัฒนธรรมระหว่างคนในชุมชน ชอบเป็นผู้ร่วมมากกว่าผู้เยี่ยมชม นโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน 	
อุปสรรค (Threat)	<ol style="list-style-type: none"> การบริการจัดการการท่องเที่ยวกระจุก ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายและพื้นที่ใกล้เคียง ขาดความเชื่อมั่นต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ โรคระบาด Covid-19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวชุมชนซบเซา รายได้ลดลง 	

ที่มา : Researchers (2023)

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำมาใช้เป็นกลไกในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 และชุมชนอัยเยอร์เวงได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 และชุมชนอัยเยอร์เวง ดังนี้

ลำดับ	หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ผลการดำเนินการชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9	ผลการดำเนินการชุมชนอัยเยอร์เวง
1	นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน (Each Engaging the Other)	กิจกรรมการสร้างฝายชะลอน้ำ โดยเจ้าของชุมชนร่วมกับนักท่องเที่ยวก่อสร้างฝายชะลอน้ำ สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนรักป่า	กิจกรรมปลูกป่านักท่องเที่ยว บรรจุมล็ดพันธุ์ (พันธุ์เมี้ยนต้น) มาปักกับดินเหนียวให้เป็นลูกกระสุนยิงออกไปในผืนป่า ฮาลาบาลา เป็นต้น
2	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน (Cross-cultural Engagement / Cultural Experience)	เกิดประสบการณ์ใหม่เรียนรู้วัฒนธรรมพรรคคอมมิวนิสต์ มาลาया โดยผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นอดีตคอมมิวนิสต์มาลาयाเล่าประสบการณ์การใช้ชีวิต ความเป็นอยู่เมื่อตอนอาศัยอยู่ในผืนป่าฮาลาบาลา	ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการนั่งคุยกับกลุ่มชาติพันธุ์ โอรัง อัสลี (ซาไกหรือมานิ) บอกเล่าประสบการณ์การใช้ชีวิตในป่า และคู่มือการล่าสัตว์ด้วยการเป่าลูกดอก โดยให้นักท่องเที่ยวร่วมเป่าลูกดอกด้วยกัน
3	นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Spirit of Place / Deep Meaning / Understanding of the Specific Cultural of the Place)	กิจกรรมสัมผัสวิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน เรียนรู้การจับปลาในเขื่อนบางลางออกหาปลาเพื่อมาประกอบอาหาร โดยใช้อุปกรณ์ที่ไม่ทำลายระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ	เรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิมจากผู้นำเที่ยวของชุมชน บอกเล่าทำความเข้าใจของการใช้ชีวิตให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจในความแตกต่าง
4	นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands-on Experience)	กิจกรรมร่วมกันลงมือทำกับข้าวกับอาม่า (เจ้าของที่พัก) เริ่มจากหาวัตถุดิบ พี่ซผักสวนครัวที่ปลูกในชุมชน มาประกอบอาหารและเรียนรู้การทำปลาต้ม อนุรักษ์อาหารท้องถิ่นและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน	นักท่องเที่ยวร่วมสัมผัสการเป็นชาวสวนทำการเกษตร นำส้มแขกมาแปรรูปโดยหั่นเป็นชิ้นตากแห้ง สนุกสนานกับการทำส้มแขกแช่อิ่มและน้ำส้มแขกโซดาอัญชัน
5	นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน / ส่งต่อ-ส่งผ่านประสบการณ์ (Exchange Information / Transformation and Transformative Experiences)	เรียนรู้การแสดงความเคารพแบบฉบับของคอมมิวนิสต์มาลาया ให้นักท่องเที่ยวยืนตัวตรงและยกกำปั้นไว้ตรงหน้าผาก	ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการนั่งคุยกับกลุ่มชาติพันธุ์ โอรัง อัสลี (ซาไกหรือมานิ) บอกเล่าประสบการณ์การใช้ชีวิต

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 และชุมชนอัยเยอร์เวง ดังนี้ (ต่อ)

ลำดับ	หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ผลการดำเนินการชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9	ผลการดำเนินการชุมชนอัยเยอร์เวง
6	นักท่องเที่ยวเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More Participate Than Observe)	นักท่องเที่ยวร่วมเต้นรำร้องเพลงกับชาวบ้านอดีตพรคคอมมิวนิสต์มาลาया เกิดความสนุกสนาน สร้างสัมพันธ์ที่ดี	นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกิจกรรมเป่าลูกดอก สาธิตการล่าสัตว์ของชาวโอรัง อัสลี (ซาไกหรือมานิ)
7	นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์กับเจ้าของบ้าน (Co-creating Tourism Experience)	ให้นักท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนในการนำพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำลูกประคบสมุนไพร	ให้นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ผลงานการทำแก้วนํ้าจากกระบอกไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน นำกลับเป็นของฝากที่ระลึก
8	มีความเป็นของแท้ / ของจริง ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์ / ประสบการณ์จริง (Authentic Both Process and Product / Genuine Experience)	จำลองบรรยากาศฐานทัพคอมมิวนิสต์มาลาयाให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเหมือนย้อนกลับไปฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์มาลาया เรียนรู้การติดต่อสื่อสารด้วยระบบ Samuel Morse วิธีการส่งข้อความในรูปของสัญญาณสั้นกับยาวเพื่อใช้ในการสื่อสารระยะไกล เรียนรู้วิถีชีวิตแบบคอมมิวนิสต์มาลาया	ให้นักท่องเที่ยวลงมือทำข้าวหลามบาซูก้า หรือปูไล้สือแม เป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ที่สำคัญของ “มุสลิมเบตง” เริ่มจากอธิบายขั้นตอนอย่างละเอียดให้กับนักท่องเที่ยวได้ฟัง ตั้งแต่ขั้นตอนการเจียนกระบอกไม้ไผ่ ไปจนถึงคำแนะนำให้ต้องจับพลิกกระบอกอยู่เสมอเพื่อให้ข้าวสุกได้ที่ ลักษณะพิเศษนอกจากที่จะมีความยาวประมาณ 1 เมตร แล้วจะมีเนื้อข้าวหลามที่เหนียว หวานมัน เหมาะสำหรับรับประทานกับกาแฟ และรับประทานกับแกงมัสมั่น เมื่อทำนักท่องเที่ยวทำเสร็จ ก็จะอิมอร้อยไปกับข้าวหลามฝีมือตัวเอง
9	เป็นกิจกรรมที่น่าจดจำมีความประทับใจและเข้าใจ (Memorable / I Hear and I Forget, I See and I Remember, I Do and I Understand)	กิจกรรมการมอบหมวกคอมมิวนิสต์มาลาया ให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกซึมซับกับความเป็นคอมมิวนิสต์มาลาया	นักท่องเที่ยวร่วมคว้กาแพ ซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์พื้นถิ่น นั่งร่วมวงกาแพสนทนา ฝึกการพูดภาษามาลาया สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว
10	เป็นการท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจงของนักท่องเที่ยวแต่ละคน (Tailor-Made Approach)	การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านธรรมชาติ

ปรับปรุงจาก: Greg & Julie (2007)

จากการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวได้ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรม และเส้นทางที่ 2 ชุมชนอัยเยอร์เวง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านธรรมชาติ

3. การทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 9 ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรม

- กิจกรรมที่ 1 การต้อนรับนักท่องเที่ยว 9

ภาพที่ 2 กิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว

- กิจกรรมที่ 2 ย้อนรอยฐานพรรคคอมมิวนิสต์มาลาया

ภาพที่ 3 กิจกรรมย้อนรอยฐานพรรคคอมมิวนิสต์มาลาया

- กิจกรรมที่ 3 เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน

ภาพที่ 4 กิจกรรมเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน

เส้นทางที่ 2 ชุมชนอัยเยอร์เวง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านธรรมชาติ

- กิจกรรมที่ 1 Welcome Drink

ภาพที่ 5 กิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว (Welcome Drink)

- กิจกรรมที่ 2 เรียนรู้อุปกรณ์การดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

ภาพที่ 6 กิจกรรมเรียนรู้อุปกรณ์การดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

- กิจกรรมที่ 3 เปิดประสบการณ์สัมผัสกาแฟสด

ภาพที่ 7 กิจกรรมเปิดประสบการณ์สัมผัสกาแฟสด

- กิจกรรมที่ 4 ของออร์อยข้าวหลามบาซูก้า

ภาพที่ 8 กิจกรรมลงมือทำข้าวหลามบาซูก้า
ที่มารูปภาพ 2-8 : Researchers (2023)

4. การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา

จากการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ตามเส้นทางชุมชนท่องเที่ยว พื้นที่ป่าฮาลาบาลาจังหวัดยะลา ดำเนินการทดลองและประเมินเส้นทางท่องเที่ยวพบว่า จากการทดลองท่องเที่ยวในทั้ง 2 ชุมชน นักท่องเที่ยวมีการวางแผนการเดินทางอย่างชัดเจน พร้อมค้นหาข้อมูลที่จำเป็นของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และชุมชนมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวสู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่และการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างรายได้กระจายสู่ประชาชนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ตลอดจนชุมชนมีเส้นทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเหมาะสำหรับการเรียนรู้ โดยกิจกรรมและเส้นทางใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวเหมาะสม ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โซเชียลมีเดียหรือยูทูบ สำหรับแนวทางในการพัฒนาพบว่า นักท่องเที่ยวให้ข้อเสนอแนะในการจัดการด้านขยะ ด้านความปลอดภัย และปรับปรุงสาธารณูปโภคที่จำเป็นเพิ่มขึ้น ได้แก่ ถนน ป้ายบอกเส้นทาง ห้องน้ำ หน่วยรักษาความปลอดภัย และสัญญาณโทรศัพท์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าทั้ง 2 ชุมชน มีศักยภาพที่โดดเด่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงเป็นจุดเด่นในการสร้างความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนการท่องเที่ยวจึงต้องมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการให้บริการด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับ Thaveeseng et al. (2020) ที่ทำการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดสตูล พบว่า จากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดสตูล จำเป็นต้องสร้างโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมโยงในแต่ละแหล่งเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและก่อให้เกิดความยั่งยืน การกระจายรายได้ระหว่างกัน การเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้น ตลอดจนการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพิ่มมูลค่าโดยการสร้างเป็นสินค้าที่ระลึก ที่สำคัญต้องใช้แล้วไม่หมดไปจะต้องมีให้ช้อยู่เรื่อย ๆ ไปยังรุ่นลูกหลานจึงจะถือว่าเป็นความยั่งยืนที่แท้จริง สอดคล้องกับ Thongwilai (2016) ที่ทำการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่า จากความต้องการปัจจัยต่อการจัดการ

เส้นทางของนักท่องเที่ยวสามารถจัดกลุ่มตัวแปรได้ 5 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันจากตัวแปรคิดสรรทั้งหมด 27 ตัวแปรคือ ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แรงดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต และการซื้อของฝาก สามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบกลยุทธ์ที่มีชื่อว่า PRANS เพื่อนำมาปรับใช้ต่อการจัดเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลงานวิจัยเรื่อง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ชุมชนการท่องเที่ยวควรมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่องในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การท่องเที่ยว ร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างภาพลักษณ์แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ให้สืบสานการท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป
2. ชุมชนการท่องเที่ยวควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องให้ตรงกับกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์ เส้นทางเดินทาง และสาธารณูปโภคต่าง ๆ รองรับการท่องเที่ยว
2. ควรดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว อบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยว และพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อทักษะที่จำเป็นในการรองรับการท่องเที่ยวในอนาคตอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยประเมินโครงการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยนำไปสู่การพัฒนาในด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับปรุงการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และขอขอบคุณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ให้การสนับสนุนในครั้งนี้

References

- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (DASTA). (2021). **Creative Tourism**.
<https://tis.dasta.or.th/stisdasta/creative-tourism>
- Greg, R. & Julie, W. (2007). **Tourism Creativity and Development**. Routledge.
- Richards, G. & Raymond, C. (2000). **Creative tourism ATLAS News B2 – ATLAS News**. ATLAS.
- Richards, G. (2010). Creative Tourism and Local Development. In Wurzbürger, R. (ed.),
Creative Tourism A Global Conservation How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide. Presented in the 2008 Santa Fe & Unesco International Conference on Creative Tourism in Santa Fe, New Mexico.
- Thaveeseng, H. et al. (2020). The Potential of Creative Tourist Destination in Satun Province.
Journal of Thai Hospitality and Tourism, 15(1), 3–16.
- Thongwilai, B. (2016). **Exploratory Factor Analysis of Travel Routes for Thai Tourists in Pranburi, Prachuab Khiri Khan Province**. Bangkok University.
- Wetkama, T. (2014). Creative Tourism for to Prepare Thai Tourism. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 9(1), 64–77.
- Wisudthiluck, S. et al. (2013). **Creative Tourism**. Designated Areas for Sustainable Tourism.